

Дзіцячыя і Мастацтва

Год выд. 32-й
№ 14 (1859)
18 лютага 1964 г.
Аўтарак
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

У гэтым нумары
Зямля, ураджай, людзі • мастак Ілюструе кнігу • новае становішча традыцый • часопісы ў лютым • югаслаўскія госці ў Мінску

ВІШУЕМ З УЗНАГОДАЙ!

За заслугі ў развіцці савецкага тэатральнага мастацтва і ў сувязі з шасцідзясяцігоддзем з дня ірадыкацыі Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР старшыня праўлення Беларускага тэатральнага таварыства, народнага артыста СССР Леанід Пашкевіч, Алена Сандароўна Узнагародзіца, Ганаровая грамадзянка Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ ПАВЕДАМЛЕННІ АБ ПЛЕНУМЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

13 лютага 1964 года Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС працягваў абмеркаванне пытання «Аб інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці на аснове шырокага выкарыстання ўгнаенняў, развіцця арашэння, комплекснай механізацыі і ўкаранення дасягненняў навукі і перадавога вопыту для хутэйшага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі».

На вярэйнім пасяджэнні выступілі таварышы: М. Ф. Пракапенка [начальнік Слуцкага вытворчага калгасна-саўгаснага ўпраўлення, Беларуская ССР], І. Г. Кубін [першы сакратар ЦК КП Эстоніі], Ф. С. Каламіец [першы сакратар Цалінага крайкома КП Казахстана], А. В. Георгіеў [першы сакратар Алтайскага сельскага крайкома КПСС], В. І. Кузняцоў [званенням па комплекснай механізацыі вырошчвання бульбы Цэнтральнай машынавыпрабальнай станцыі, Маскоўская вобласць].

Пленум выбраў камісію пад старшынствам тав. І. П. Валючанкі для падрыхтоўкі праекта пастановы Пленума Цэнтральнага Камітэта.

14 і 15 лютага 1964 года Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС працягваў работу ў Крамлёўскім Палацы з'ездзе.

З вялікай яркай прамовай выступіў цэла сестры ўдзельнікам Пленума Першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў.

15 лютага 1964 года Пленум заслухаў паведамленне камісіі па падрыхтоўцы праекта пастановы.

Пленум ЦК КПСС аднагалосна прыняў пастанову «Аб інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці на аснове шырокага выкарыстання ўгнаенняў, развіцця арашэння, комплекснай механізацыі і ўкаранення дасягненняў навукі і перадавога вопыту для хутэйшага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі».

Пленум ЦК КПСС закончыў работу.

ГАЛОУНЫЯ НАПРАМАНЫ ПРАМОВА М. С. ХРУШЧОВА НА ПЛЕНУМЕ ЦК КПСС

14 лютага пасяджэнне Пленума ЦК КПСС праходзіла ў Крамлёўскім Палацы з'ездзе. З вялікай прамовай «Інтэнсіфікацыя вытворчасці — галоўны напрамак у развіцці сельскай гаспадаркі» выступіў сестры бурнымі апладысмантамі Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў. Тысячы прысутных у зале Палаца з вялікай увагай слухалі выступленне таварыша М. С. Хрушчова.

Мы завяршаем работу Пленума ЦК КПСС па важнейшым пытанні, гаворыць таварыш М. С. Хрушчоў, Раённы Пленум будзе цалкам і поўнацю накіраваны на выкананне Праграмы партыі, прыятай XXII з'ездам, на развіццё усёй нашай эканомікі, на задавальненне растуць патрэб народа ў прадуктах харчавання.

Пасля таго як мы прыемем рашэнне, выкажам сваю волю, сваю згуртаванасць і адлінае разуменне важнейшых пытанняў, мы павінны пачаць свае арганізацыйныя зноўнастварэнні, мы павінны накіраваць намаганні ўсёй калгаснікаў, механізатараў, работнікаў саўгаснаў, кіраўнікоў, вучоных і спецыялістаў — усіх, хто працуе на карысць народа ў галіне развіцця сельскай гаспадаркі, на канкрэтныя справы. Сла нашай партыі ляжыць і заключаецца ў тым, што ў яе слова не разыходзіцца са справай.

Раённыя сесіянасы Пленума ЦК, адзначае тав. М. С. Хрушчоў, называюць у народзе гістарычнымі рашэннямі. І гэта сапраўды так. Ажыццяўленне мер па наскораным развіцці хімічнай прамысловасці зробіць глыбокі ўплыў на ўвесь ход камуністычнага будаўніцтва. Гэта ўсебакова распрацаваны канкрэтны план выканання асноўных палажэнняў Праграмы КПСС аб стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму.

Хімія мае выключнае значэнне для ўсіх галін савецкай эканомікі. Але асабліва вялікае яе ўдзельніцтва на сельскай гаспадарцы. Па сутнасці хімізацыя сельскай гаспадаркі — гэта рэвалюцыя ў сельскагаспадарчай вытворчасці, у яе развіцці па шляху інтэнсіфікацыі. І калі ў Злучаных Штатах Амерыкі і іншых развітых капіталістычных краінах хімізацыя сельскай гаспадаркі ажыццяўлялася на працягу дзесяцігоддзяў, дык нам належыць правесці яе за яна-небудзь сем гадоў. І мы вырашым гэту задачу.

Нас, таварышы, чакае вялікая і цяжкая работа. На падставе хімізацыі, развіцця арашэння і механізацыі патрэбна ў кароткі тэрмін падвоўць і патроўць вытворчасць сельскагаспадарчых прадуктаў. Гэта нялёгкае задачка. Яна была непасильна для нас некалькі гадоў назад, але яна становіцца зусім рэальнай цяпер. З развіццём хіміі ствараюцца ўмовы для таго, каб забяспечыць поўнае задавальненне патрэб краіны ў самых каштоўных прадуктах.

Таварыш М. С. Хрушчоў прыводзіць яркія прыклады і лічы, якія паказваюць, як за апошні дзесяцігоддзе каронным чынам змянілася сама вытворча-эканамічная база сельскай гаспадаркі. Абпярнуцца на гэтую базу, гаворыць ён, мы можам цяпер паставіць перад сабой як задачку сённяшняга дня — рэзка ўзняць інтэнсіўнасць сельскагаспадарчай вытворчасці, навісць ураджайнасць асноўных культур і прадукцыйнасць жывёлагадоўлі, павялічыць вытворчасць збожжя з кожнага гектара поля, а таксама мяса і малака з аднаго гектара зямлі.

Што такое інтэнсіфікацыя? Нам

навуковых дасягненняў у некаторых капіталістычных краінах.

Таварыш М. С. Хрушчоў у гэтай сувязі прыводзіць рад прыкладаў з практыкі ЗША, дзе вырабляецца 3,3 мільёна тон мяса птушкі, ці 17,3 працэнта да агульнай вытворчасці мяса. На ферме Ля Тора (штат Каліфорнія) фермер вырошчвае ў год 4 мільёны бройлераў сярэдняй вагаю 1,6 кілаграма кожны. За адзін абарот — 9 тыдняў і 4 дні, гэта значыць за 67 дзён, адначасова вырошчваецца па аднаму мільёну бройлераў. Адна рабочы абслугоўвае 6 птушнікаў па 17 тысяч гадоў у кожным, а ўсяго 100 тысяч гадоў птушкі. На кілаграм мяса выдаткоўваецца 2,02 кілаграма корму.

Вялікі раздзел прамовы прысвечаны неабходнасці актывізацыі прапаганды дасягненняў навукі і перадавога вопыту. Ёсць дзве формы прапаганды перадавога вопыту, адзначае тав. М. С. Хрушчоў: актывізацыя і пасіўная. У нас, на жаль, пераважае часам пасіўная форма прапаганды. Пасіўная форма прапаганды дасягненняў навукі і перадавога вопыту мае той недахоп, што яна не мае наступальнага характара, што справа не даводзіцца да канца — да ўкаранення новага ў вытворчасць.

Калі работнікі не хочуць вывучаць і ўкараняць новае, заада туга да ўспрыняцця дасягненняў навукі і практыкі, працягваюць упарты чапляцца за старое, дык такіх людзей трэба замяніць і вылучыць новых. Трэба ўзняць адказнасць работнікаў сельскай гаспадаркі, навуковых устаноў, вучоных за ўкараненне ў вытворчасць дасягненняў навукі і перадавога вопыту.

Далей тав. М. С. Хрушчоў гаворыць пра неабходнасць больш поўнага выкарыстання магчымасці павелічэння вытворчасці збожжя і іншых культур. Сялята ў адвядзенні з дзяржаўным планам на вытворчасць збожжя павінны быць пераключаны на вытворчасць 100 мільёнаў пудоў. Важна зараз не пераключыць час. Было б недаравальна памылкай адкладаць вырашэнне задачы павышэння ўраджайнасці на той перыяд, калі будзе поўнацю задаволены патрэбы ў мінеральных угнаеннях. Неабходна прадумаць, што патрэбна зрабіць для таго, каб у гэтым годзе ўзняць ураджайнасць азійных у Украіне, на Паўночным Кавказе, у цэнтральна-чэрназёмных і іншых раёнах. Важна сканцаціраваць увагу работнікаў сельскай гаспадаркі на падрыхтоўку да саўбы, забяспечыць іх саўгаснаў і калгаснаў тэхнічным інсатэнтам. Трэба падрыхтаваць кадры, лепш выкарыстаць тэхніку.

Тав. М. С. Хрушчоў падкрэслівае неабходнасць павышэння ўраджайнасці і валавых збораў цукровых буркакоў, бульбы, гародніны.

Адной з важных задач усёй нашай работы ў галіне сельскай гаспадаркі, гаворыць далей М. С. Хрушчоў, з'яўляецца ўздым адстаючых калгаснаў да ўзроўня перадавых калгаснаў. З гэтым напрамку партыя мае многае зрабіла. Цяпер удзельная вага адстаючых калгаснаў значна зменшылася, але ўсё ж ёсць ямаля гаспадарак з нізкім узроўнем вытворчасці. У выніку краіна недарэжывае шмат збожжя, мяса, малака і іншай прадукцыі.

У сучасны момант партыйны арганізацыі ажыццяўляюць захады, накіраваныя на развіццё эканамічна адстаючых гаспадарак. Галоўнае ў гэтым — умацаванне эканамічна

Давіце паглядзім, як жа ў сапраўднасці ідзе справа з тэмамі росту савецкай эканомікі і эканомікі Злучаных Штатаў Амерыкі.

Прамысловая прадукцыя Саветаў Саюза за 10 гадоў вырастае на 171 працэнт (у 2,7 раза), а ў ЗША — на 36 працэнтаў. Ідэалі Імперыялізму многа шумяць пра тое, гаворыць ён, што, маўляў, Савецкі Саюз вымушаны ісці на скарачэнне ўзбраенняў і ўзброеных сіл з-за цяжкасці ў развіцці эканомікі. Усё гэта, вядома, выдумкі.

Савецкі Саюз пайшоў на некаторы скарачэнні ваенных выдаткаў не таму, што ў нас няма магчымасці выдзеліць неабходныя сродкі, а таму, што лямбда гэта матазгодным і гэта не апаб'ецца на магучасці нашых Узброеных Сіл. Тав. М. С. Хрушчоў далей падкрэслівае, што калі мы аслабім увагу да умацавання нашай эканамічнай і абароннай магучасці, дык Імперыялісты могуць загарыцца з намі моваю прагроз і ультыматумаў. Трэба мець на ўвазе, што вынік барацьбы за мір, за будаўніцтва камунізму залежыць ад нашых поспехаў, ад стаўлення нашай эканомікі.

Камуністычная партыя ўз'яўлена, гаворыць ён, заключэнне тав. М. С. Хрушчоў, якая з'яўляецца народна добра ўсёдаля, якая вялікай гістарычнай задачай стаіць перад нашай краінай. І ён зробіць усё для таго, каб праграма камуністычнага будаўніцтва была ажыццяўлена.

Прамова тав. М. С. Хрушчова, выслуханая з вялікай увагай, неадразу перамянілася бурнымі апладысмантамі ўсіх удзельнікаў Пленума Цэнтральнага Камітэта партыі.

Дачы зямлі цудоўныя вітаміны — сёння такую задачу паставіла наша партыя перад савецкай навукай па хімізацыі сельскай гаспадаркі.

У лабараторыі аграхіміі Навукова-даследчага інстытута АН БССР праводзіцца ўсебаковы аналіз глебы многіх раёнаў рэспублікі. У выніку даследаў, якія пад уплывам тых ці іншых мінеральных угнаенняў ідзе развіццё збожжавых, бабовых і гароднінных культур.

Старшы навуковы супрацоўнік Наталія Мітрафанэўна Латускіна за працай у лабараторыі інстытута.

Тав. М. С. Хрушчоў адзначае, што інтэнсіфікацыя ў жывёлагадоўлі немагчыма без атрымання высокай ураджайнасці кармавых культур і асабліва кукурузы і цукровых буркакоў. Цяпер па ўсіх зонах даказана эфектыўнасць вырошчвання кукурузы на слаі. Як правіла, найбольшую колькасць мяса і малака ў разліку на сто гектараў вытвараюць тыя калгасы і саўгасы, якія навуцкія вырошчваюць кукурузу. Така гаспадаркі ёсць літаральна ў кожнай зоне нашай краіны. Але ёсць і такія гаспадаркі, дзе за апошні час аслаблена ўвага да вырошчвання кукурузы. У выніку ўраджай гэтай культуры ў раёне раёнаў нізкія, слаісу закладваецца мала. І гэта тлумачыцца не глебава-кліматэматычнымі ўмовамі, а няўменнем даглядаць гэтую культуру, вырошчваць яе. Таму трэба настойліва навуцкіх людзей, тым больш цяпер, калі калгасы і саўгасы будуць мець больш мінеральных угнаенняў. А лепшай культуры, якая б так добра адгукналася на ўгнаенні, чым кукуруза, цяжка знайсці сярод кармавых культур. У мяю на ўвазе кармавыя сіласныя культуры.

Але нельга дапускаць скажэння. Асобныя гаспадаркі засяваюць кукурузай вялікія плошчы, а ўраджай атрымліваюць вельмі нізкія. Яны не гатовы да пасеву гэтай культуры на вялікіх плошчах, не могуць яе арашаваць. Між тым, некаторыя работнікі іншых раз прымушаюць калгасы сесць тую колькасць кукурузы, якую калгас не можа вырашыць. Хай калгаснікі самі вырашаюць, колькі ім трэба насіць кукурузы і іншых кармавых культур, каб забяспечыць кармамі жывёлагадоўлю, якая развіваецца.

Вырашаючы задачку інтэнсіфікацыі калгасна-саўгаснай вытворчасці, мы павінны выкарыстаць у сваёй практыцы усё тое цікавае і карыснае, што ёсць у брацкіх сацыялістычных краінах. Вялікую цікавасць для нас уяўляе вывучэнне

навуковых дасягненняў у некаторых капіталістычных краінах.

Таварыш М. С. Хрушчоў у гэтай сувязі прыводзіць рад прыкладаў з практыкі ЗША, дзе вырабляецца 3,3 мільёна тон мяса птушкі, ці 17,3 працэнта да агульнай вытворчасці мяса. На ферме Ля Тора (штат Каліфорнія) фермер вырошчвае ў год 4 мільёны бройлераў сярэдняй вагаю 1,6 кілаграма кожны. За адзін абарот — 9 тыдняў і 4 дні, гэта значыць за 67 дзён, адначасова вырошчваецца па аднаму мільёну бройлераў. Адна рабочы абслугоўвае 6 птушнікаў па 17 тысяч гадоў у кожным, а ўсяго 100 тысяч гадоў птушкі. На кілаграм мяса выдаткоўваецца 2,02 кілаграма корму.

Вялікі раздзел прамовы прысвечаны неабходнасці актывізацыі прапаганды дасягненняў навукі і перадавога вопыту. Ёсць дзве формы прапаганды перадавога вопыту, адзначае тав. М. С. Хрушчоў: актывізацыя і пасіўная. У нас, на жаль, пераважае часам пасіўная форма прапаганды. Пасіўная форма прапаганды дасягненняў навукі і перадавога вопыту мае той недахоп, што яна не мае наступальнага характара, што справа не даводзіцца да канца — да ўкаранення новага ў вытворчасць.

Калі работнікі не хочуць вывучаць і ўкараняць новае, заада туга да ўспрыняцця дасягненняў навукі і практыкі, працягваюць упарты чапляцца за старое, дык такіх людзей трэба замяніць і вылучыць новых. Трэба ўзняць адказнасць работнікаў сельскай гаспадаркі, навуковых устаноў, вучоных за ўкараненне ў вытворчасць дасягненняў навукі і перадавога вопыту.

Далей тав. М. С. Хрушчоў гаворыць пра неабходнасць больш поўнага выкарыстання магчымасці павелічэння вытворчасці збожжя і іншых культур. Сялята ў адвядзенні з дзяржаўным планам на вытворчасць збожжя павінны быць пераключаны на вытворчасць 100 мільёнаў пудоў. Важна зараз не пераключыць час. Было б недаравальна памылкай адкладаць вырашэнне задачы павышэння ўраджайнасці на той перыяд, калі будзе поўнацю задаволены патрэбы ў мінеральных угнаеннях. Неабходна прадумаць, што патрэбна зрабіць для таго, каб у гэтым годзе ўзняць ураджайнасць азійных у Украіне, на Паўночным Кавказе, у цэнтральна-чэрназёмных і іншых раёнах. Важна сканцаціраваць увагу работнікаў сельскай гаспадаркі на падрыхтоўку да саўбы, забяспечыць іх саўгаснаў і калгаснаў тэхнічным інсатэнтам. Трэба падрыхтаваць кадры, лепш выкарыстаць тэхніку.

Тав. М. С. Хрушчоў падкрэслівае неабходнасць павышэння ўраджайнасці і валавых збораў цукровых буркакоў, бульбы, гародніны.

Адной з важных задач усёй нашай работы ў галіне сельскай гаспадаркі, гаворыць далей М. С. Хрушчоў, з'яўляецца ўздым адстаючых калгаснаў да ўзроўня перадавых калгаснаў. З гэтым напрамку партыя мае многае зрабіла. Цяпер удзельная вага адстаючых калгаснаў значна зменшылася, але ўсё ж ёсць ямаля гаспадарак з нізкім узроўнем вытворчасці. У выніку краіна недарэжывае шмат збожжя, мяса, малака і іншай прадукцыі.

У сучасны момант партыйны арганізацыі ажыццяўляюць захады, накіраваныя на развіццё эканамічна адстаючых гаспадарак. Галоўнае ў гэтым — умацаванне эканамічна

Давіце паглядзім, як жа ў сапраўднасці ідзе справа з тэмамі росту савецкай эканомікі і эканомікі Злучаных Штатаў Амерыкі.

Прамысловая прадукцыя Саветаў Саюза за 10 гадоў вырастае на 171 працэнт (у 2,7 раза), а ў ЗША — на 36 працэнтаў. Ідэалі Імперыялізму многа шумяць пра тое, гаворыць ён, што, маўляў, Савецкі Саюз вымушаны ісці на скарачэнне ўзбраенняў і ўзброеных сіл з-за цяжкасці ў развіцці эканомікі. Усё гэта, вядома, выдумкі.

Савецкі Саюз пайшоў на некаторы скарачэнні ваенных выдаткаў не таму, што ў нас няма магчымасці выдзеліць неабходныя сродкі, а таму, што лямбда гэта матазгодным і гэта не апаб'ецца на магучасці нашых Узброеных Сіл. Тав. М. С. Хрушчоў далей падкрэслівае, што калі мы аслабім увагу да умацавання нашай эканамічнай і абароннай магучасці, дык Імперыялісты могуць загарыцца з намі моваю прагроз і ультыматумаў. Трэба мець на ўвазе, што вынік барацьбы за мір, за будаўніцтва камунізму залежыць ад нашых поспехаў, ад стаўлення нашай эканомікі.

Камуністычная партыя ўз'яўлена, гаворыць ён, заключэнне тав. М. С. Хрушчоў, якая з'яўляецца народна добра ўсёдаля, якая вялікай гістарычнай задачай стаіць перад нашай краінай. І ён зробіць усё для таго, каб праграма камуністычнага будаўніцтва была ажыццяўлена.

Прамова тав. М. С. Хрушчова, выслуханая з вялікай увагай, неадразу перамянілася бурнымі апладысмантамі ўсіх удзельнікаў Пленума Цэнтральнага Камітэта партыі.

СЕМІНАР, ПРЫСВЕЧАНЫ КАВЗАРУ

3 і 11 па 14 лютага ў Кіеве праходзіў рэспубліканскі семінар, прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння Т. Шаўчэнка.

На семінары былі запрошаны прадстаўнікі з брацкіх рэспублік, у тым ліку з Беларусі. Госці расказалі пра падрыхтоўку да юбілею ў сваіх рэспубліках. Перад удзельнікамі семінара выступіў сакратар урадавага Шаўчэнкаўскага камітэта І. Турбай. Былі прычатым дэклам ад дасягненняў савецкага шаўчэнказнаўства.

Э. ЮШКЕВІЧ

Таварыш М. С. Хрушчоў прыводзіць яркія прыклады і лічы, якія паказваюць, як за апошні дзесяцігоддзе каронным чынам змянілася сама вытворча-эканамічная база сельскай гаспадаркі. Абпярнуцца на гэтую базу, гаворыць ён, мы можам цяпер паставіць перад сабой як задачку сённяшняга дня — рэзка ўзняць інтэнсіўнасць сельскагаспадарчай вытворчасці, навісць ураджайнасць асноўных культур і прадукцыйнасць жывёлагадоўлі, павялічыць вытворчасць збожжя з кожнага гектара поля, а таксама мяса і малака з аднаго гектара зямлі.

Што такое інтэнсіфікацыя? Нам

ТАБЕ, ВЯЛІКАЯ ХІМІЯ

Хутка дадуць першую прадукцыю Гомельскіх суперфасфатнага завода, Светлагорскі завод штурчана валакна. Новы прадпрыемства Вялікай хіміі будуць будавацца ў Мазыры, Жлобін.

Аб перспектывах развіцця хімічнай прамысловасці на Гомельскім рэспубліканскім камітэце абласной бібліятэкі ўздымаўся сесіянасы Саветаў Саюза КПСС сакратар Цэнтральнага райкома КПБ Г. Гомяля М. Семіянчук.

Выступіў і тав. Семіянчук бібліятэка пачала серыю цікавых сустрэч чытачоў са спецыялістамі.

Дачынт Гомельскага педінстытута А. Малахавыя выступіла з гутаркай «Роля хіміі ў стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму». Навуковы супрацоўнік бібліятэкі А. Алашэвіч навуку БССР Н. Дзервава зрабіла дэклам «Значэнне хіміі для народнай гаспадаркі».

У бібліятэцы наладжаны ініцыялістычныя выстакі, прысвечаныя хіміі, выстакі ў дачыненні да палімеру, Вялікай хіміі, Глебаў, узаб'яўленні прамысловасці. Ідэя тут абсталяваны стэнд «Шлях і шлопастыя».

Д. ШАУЧЭНКА.

ВЫСТУПАЮЧЫ СПЕЦЫЯЛІСТЫ

У прысвечаным сесіянасы клубе, Дзяржаўнага раёна сістэматычна чытаюцца лекцыі, праводзяцца вечары адпачынку, арганізуюцца экскурсіі ў аграпрамысловыя аб'екты «Саюз зямлі і хіміі — ключ да багачыі». Настаўнік мясцовай бібліятэкі І. Алашэвіч навуку Руданоскі расказаў хлеларобам аб аб'яўленні на канкрэтны прыклад паказвае, што дадуць зямлі сельскагаспадарчы прадукцыі, «Хімія вакол нас», «Матэрыялы навука цудоў» і іншы. Быў зроблены агляд новай літаратуры па хіміі.

С. МІХЕД.

ЗНАКОМА

Зямля. Невычэрпныя яе багачыі. Ням і змерзлыя сілы яе. Расквіць ён поўнацю гэтыя сілы, падначаліць іх чалавечай волі. І яны б цудоўныя сады, ураджай зашумелі на калгасных палях!

Складаны і доўгі шлях да багачыі зямлі. І толькі той, хто праіныў у яе таянічы, стане ўладаром вольных ураджайў.

На данамоў хлеларобу прыходзіць хімія. Яна, як лампа Аладзіна, будзе асвятляць дарогу да багачыі калгаснаў.

І сельская гаспадарка на тэмпах свайго развіцця стане ўпярэнь з прамысловасцю.

Але, удумваючыся ў гэтыя тэмы, хочаца спыніцца на недалёкім мінулым... Хімія не толькі цяпер ідзе на нашы палі. Няхай і ў невялікай колькасці, але прадукты яе даўно чакалі ўмелых рук. А ўмелых рук было нямнога...

Ёсць у Глыбоцкім раёне калгас «Парыжская намуна». Славідка ён узорным залюбствам, высокай прадукцыйнасцю жывёлы. Вяліка дачыткі арцелі — заслуга яе старшыні Паўла Янаўлевіча Сарамахі. Гэта чалавек неспакойны. Ён ня-

КЛЮЧ ЗЯМЛІ

Э. ЮШКЕВІЧ

Таварыш М. С. Хрушчоў прыводзіць яркія прыклады і лічы, якія паказваюць, як за апошні дзесяцігоддзе каронным чынам змянілася сама вытворча-эканамічная база сельскай гаспадаркі. Абпярнуцца на гэтую базу, гаворыць ён, мы можам цяпер паставіць перад сабой як задачку сённяшняга дня — рэзка ўзняць інтэнсіўнасць сельскагаспадарчай вытворчасці, навісць ураджайнасць асноўных культур і прадукцыйнасць жывёлагадоўлі, павялічыць вытворчасць збожжя з кожнага гектара поля, а таксама мяса і малака з аднаго гектара зямлі.

Што такое інтэнсіфікацыя? Нам

НОВАЯ ЭКСПЛІКАЦЫЯ

«Вялікая хімія — ударны фронт» — так называецца новая эксплікацыя Беларускага ініцыялістычнага музея. Эксплікацыя адкрывае галерэя фотопартрэтаў ідэяльнай навуковай прамысловасці. Асобны раздзел прысвечаны новым выработкам з хімічных матэрыялаў.

К. ГЛУШАНКА.

ВУСНЫ ЧАСОПІС

Хойніцкая бібліятэка і раёны Дом культуры правялі вусны часопіс «Хімія на службе чалавека». Вяліка хімія! Глебаў, узаб'яўленні прамысловасці. Ідэя тут абсталяваны стэнд «Шлях і шлопастыя».

С. МІХЕД.

Адам РУСАК.

толькі ў лабараторыях, а зараз іх ужываюць на практыцы тысячы гаспадарак. І ўжываюць з вялікай карысцю. Малодзана-сілы амоні, напрыклад, у дозе 100—150 грамаў на гектар павышае ўраджайнасць бабовых на 8—10 працэнтаў.

Яшчэ зусім нядаўна засмучаў хлелароб аграхімічнае непаспяхнасць. Мінеральныя ўгнаенні няродка сыпалі на тых палатні, дзе яны зусім былі непатрэбныя і прыносілі вялікую шкоду.

Цяпер людзі з'яўляюцца па падручніку. Курсы, семінары працягваюць амаль ў кожнай вёсцы. Вывучэнне асноў аграхіміі і глебазнаўства ідзе ў семінацкіх абласных і 64 раённых школах практычнага навучання. Што ж, сапраўды, як гаварыў Мікіта Саргеевіч Хрушчоў, настаў час, калі нельга гаспадарыцца на зямлі, не ведаючы працаваў, яна адбываюцца ў раслінах і тэбе.

І памтаюць, як старшыня калгасна Пінгічына А. Сергюк — чалавек пажылы — аднойчы сабраўся і паехаў у Гродна праз месяц і гаспадарку сваю навуку, як кажуць, у поўнай агоде з навукай.

Цяпер многія нашы вучоныя, лектары, хімікі прыязджаюць у самыя далёкія куткі рэспублікі, чытаюць дэклады, лекцыі, праводзяць гутаркі аб тым, як прымяняць хімію ў гаспадарках. Але

КІНАФЕСТЫВАЛЬ

У Палацы культуры гомельскіх чыгуначнікаў з поспехам праходзіць кінафестываль, прысвечаны Вялікай хіміі. Глебаў, узаб'яўленні прамысловасці. Ідэя тут абсталяваны стэнд «Шлях і шлопастыя».

С. МІХЕД.

ПРА ЛЕВІЗНУ, МОДУ І ІНШАЕ...

Мой сабра спыніўся на левізне, што вядзе да мяне ў мансарду, і з жахам пазіраў на мноства самых разнастайных вазонаў—герані, алейндры, клівіі, ружы, паломы і іншыя расліны густа засялілі прасторныя лясціныя клеткі. Выгнаўшы з вагона, яны мелі кепскі выгляд. Былія гаспадыні, якія жылі зусім наядува дабрына даглядалі іх, цяпер праходзілі міма, абыхаваючы да таго, што «вышла з моды».

На плацоўцы пятага паверхі вочы майго спадарожніка невялікія пацалі: сарод вазонаў мілангую ружовы капар плацідавай ірачкі. Яна старанна папалава з кубка забытую патраскуную замлю ў дэжках. Мой сабра тут жа пестімычна абгаўліў:

— Вось што значае іці следам за модаю! І толькі дзіця не разумее, якіх злых ворагаў нашага быту прагналі з кватэры! Але заўваж—вакууму не быліяе: абывацель знайдзе замену—таварка на сцяне, вазачка на дрэўляных планках і які-небудзь бяздушны малюнак, прычым абавязкова бяздушны, бо мода ж «адпачывае» ад думак і эмоцый...

Сабра мой быў поўны сарказму і з вышыні шостага паверхі сазмуна разглядаў сонечны пейзаж за акном.

А мне прыгадалася, як гады два назад, калі я ілюстравала добрую кнігу пра беларускіх партызан, яе аўтар мне вельмі прасіў адмовіцца ад рэалістычнага вырашэння вокладкі і намякнуў на тое, што хацеў бы бацьчы на вокладцы што-небудзь дзіўнае... Вокладка была зроблена другім мастаком. Я ж не бачыў ні каліае логікі ў тым, што яна пачынае ўзразаць не толькі з маімі ілюстрацыямі, але і з самім зместам кнігі.

Усё ва мне пратэставала супраць такіх адносін да працы мастака. Я

Нататкі мастака

так і ўявіў сабе пісьменніка, які сядзе ў крэсле (чамусціць з сігарай у зубах) і бяздушна сузірае нейкія расчыркы ў рамках на бледнай сцяне...

Зараз быццам бы і даўна гаварыць на гэтыя тэмы, бо фарматарчасце мадэрнізму атрымала дастойны адрок прагмадэскага. Наш чытач, напрыклад, даўно ўжо сумуе па сур'янах ілюстрацыяў, аўтары якіх былі б поўныя ўвагі да ўнутранага свету герою твораў, разумення складанасці іх жыццёвых сувязей, непатраўнасці лёсу. Чытач хона бачыць такія малюнкi, дзе ўважлівы падыход да пісьменніцкага тэксту сплучаецца з пластычнасцю выяваў, адрольных перакананых яго ў сваёй верагоднасці.

Аднак пра гэта гаварыць трэба. Небяспэка пранікнення пастарожных практыкаванняў мадэрнісцкага плака і асабліва ў кнігі, пакуль яшчэ не ліквідаваны. Некаторы год назад наша мастацкая моладзь, захапіўшыся захаднімі ўплывамі, часта спрабавала падмінуць вобразную трактоўку кнігі чыста вонкавай, наўмыснай прыгожасцю. Былі тды і больш абмежаны таленавітыя афармленні кнігі, але, як правіла, яны мелі даволі-такі невыразнае дачыненне да зместу. А былі выпадкі, калі няведанне жыцця і пагадлівая адносін да тэксту жорстка помсцілі мастаку. Так, напрыклад, здарылася з малюнкамі Н. Счаснай да адной з кніг А. Васілевіча. Дзеянне твора адбываецца ў трыццаці гадах, а выкладзе дзвучыцца паказваліся ў выкладзе гэтых стылях з прычоскамі «конскі ствол».

Так, небяспэка яшчэ існуе, хаця гэта цяпер не лабявыя насконі тых хлопчыкаў, што влілі тэмперamentныя рэзюмы пра адвэнтыўны Рэсі мей-

ны кампазіцыі, трафарэт поз, у якіх цяжка пазнаць нашага сучасніка, яго духоўныя рытмы, професійнальныя прыкметы. Памаранісць чалавечага аблічча: нізкі лоб, пагляд сядлівае, адхілены ад нармальнага прапартый яго цела—не ідуць на керысць твора і не пасуюць да нашых уяўленняў аб прыгожасці чалавека,—так пісаў А. Дзянке, мастак, якога ніяк не абавінаваў і натуралізм. Ён пісаў пра манументальнае мастацтва, аднак і ў афармленні кнігі наглядно гэта з'явіўся.

У вышлэнчым мастацтве нічога не можа быць выяўлена па-за пластычнай формай. Дынаміка характару, напрыклад, не можа быць перададзена ў застылым, схематычным спосабам твара, а сілу мускулатуры немагчыма перадаць у анемічным адлюстраванні рук, ног, торса. Гэта быццам бы ясна, як двойчы два, а між тым...

У выдывацтвах часта чуець тэзіс, што афарміцелі і ілюстратары кніг могуць і павінны быць розныя, але абавязкова добрыя. Што і кажаць, тэзіс—мурылі! Аднак на практыцы перавага часам аддаецца ўсё ж тым мастакам, якія падыходзя да беларускага ліста паперы з пераважаю фэрмальнай задачай.

Прыхільны мадэрнізму пры кожным зручным выпадку вешаюць сабак на рэалістаў, зянок бытавоцых паняцці рэалізму і натуралізму. Пойшкі душэўнага стану пераважаю кнігі вызначаюцца дзекімімі ярлычком «выраз на творы», а кываецца і дынамічнасць вобразу сустракаецца рэплікай з іранічнай інтанацыяй: «Як жыў!».

Мы хочам, каб вобраз быў жывым і толькі жывым, а не «як жыць», але істэтуачына зьяваляюць гэтыя паняцці ў адну кучу з адзінай мэтай дыскрэдытацыі рэалізму. Жаданне ў

што б там і стала быць непадобным на другіх наўрад ці падкае правільнае, пераканальнае вырашэнне—гэта час ужо засвоіць і мастакам і тым, хто іх работу рэдагуе. Смешна, напрыклад, ляўчыць супраць плоскасці малюнка. Але зноў-такі, усё павіна быць да месца. І не кожную кнігу прыме чытач у падобным афармленні, бо манера часта ператвараецца ў манернасць, а пратэста—у прымітыўнасць.

Увогуле становіцца з ілюстраваннем мастацкай літаратуры досыць складанае. Колькі было цудоўных ілюстраваных кніг, многія з дачыненняў запаміналіся чытачам на ўсё жыццё. А цяпер малюнак ледзь не зусім знівае з кнігі для дарослых.

Мне, ілюстратару падарываюць кніжку, ілюстраваную ілюстрацыяй, што будзе ілюстраваная ілюстрацыя, яноўго ўвогуле застаецца ў магазіне. Асабліва калі гаворка ідзе пра раманы і аповесці, дзеянне якіх адбываецца не толькі ў мінулыя стагоддзі, але і ў нашы дні і да нас час. Наша ж моладзь слаба памятае Ачынючую вайну і толькі па кіно і творах выяўленчага мастацтва можа дапоўніць сваё ўяўленне пра апісане ў кнізе.

У ілюстрацыях да такіх твораў зусім недарэчна зухаватыя рэсчоркі, бо чытац чакае раскрыцця стылю эпохі, паказу знешняга аблічча людзей, іх паводы, адзення і інш. Мне думалася, наспела пытанне аб стварэнні влікіх ілюстраваных серыяў некаторых лепшых твораў беларускай літаратуры. Зразумела, гэта не павінны быць абавязкова ўклейкі, але малюнкi, якія арганічна жывуць у кнізе.

На гэтыя тэмы можна гаварыць вельмі многа, ды я закрану толькі некаторыя пытанні з адзінай мэтай—пераканаць майго сабра, а заадно і тых, каго гэта хавае, у тым, што на рачы трэба гадзідца больш бадрэра.

Тое, што ў некаторых мастакоў зменшылася цікавасць да зместу кнігі, да саваесаблівацці характару і значнасці літаратурнага героя, прыводзіць урэшце да таго, што ілюстратары існуюць самі па сабе, без сувязі з кнігай. Але я цвёрда перакананы, што многія мастакоў зусумма наўмысна нехайнасць, свядома здымаючы разлічаныя савецкай графікай.

Бастрыя формы, яе вырашэнне—абавязковае патрабаванне да твора мастака, які прэзідуе на сучаснасць з нашым часам. Але як парознамо можа гаварыць вырашэнне. Прыклады—пабач, варта трэці працягнуць руку да кніжнай паліцы...

Вось выданне Чхэва з малюнкамі Д. Дубінаска. Хто з нас не захапляецца дасціпнай і тонкай перадачай гэтым мастаком непатраўнага духу чхэўскай прозы. Але—глядзіцеці—якімі сімплямі сродкамі, як тактоўна выкананы лісты!

А побач—прыклады іншага перадачу. Кніга «Палачоае неба», выдываецца «Молодой гвардыяй». Гамагетрычнасць, манернасць, модная нязломнасць—вываляюць малюнкi, зробленыя А. Ванкалюкай. Яшчэ прыклад—фантастычная сатыра Г. Уэйса «Містар Блетсуорсі на высце Рэмполь», Яе афармленне не можа не абурцаць бытавымі малюнкамі Н. Грышына,

якія прэзідуюць на зухаватасць і цяжка чытаюцца.

Для практычнага нашага выдывацтва «Беларусь» фарматарчасце не характэрна. Але адраецца часам, што так званая «мода» не-не ды і падыдае добрую кнігу. Вось кніжка М. Герчыка «Ведер ірве павуціне», Вельмі пераканальныя ў характарыстыках героі кнігі, уасобленыя ў ілюстрацыях В. Заборава. Пра гэта, у прыватнасці, гаварылі школьнікі на сустрэчы з мастакамі ў 82-й школе Мінска. Але тых ж дзеші катэгорычна адмаўлялі вокладку гэтай кнігі, дзе модная ліній акна, фіранкі і іншыя зямінаюць правільна ўспрымаць дух кнігі. Таленавітаму мастаку ў дэдушчым выкладу яўна здарэдуў густ.

У малодга адрольнага мастака В. Раўчызіна, мне здаецца, пошуку фактараў моды сілуету патаюцца раўнадушнасцю. Для прыкладу назаву кніжку казак З. Гусевай «Блакітныя крылы», афармленую ім. А між тым у гэтай мастака ёсць цікавая работа—ілюстрацыі да рамана Кандрата Краўчыка «Мядзведзічы».

Рэалізм не мае патрэбы ў асабліва абароне—ён гаворыць сам за сябе. І усё ж чытачу, гледучу трэба цярпліва тлумачыць, што прыгожасць мастацтва не ёсць нешта такое, што прыкладаецца да сэнсу. Вышышая прыгожасць—гэта праўда. Але праўда—не сіонімі праявінасці і шэраці ці той грабасці, якую ахвотна жыўцяці і натуралісты і фармалісты.

Сказанае ў гэтых нататках не прэзідую на павунаенне таварышу на рэдакцыі. Тут—толькі тое, пра што часта і многа довадзіцца думаць.

Ю. ПУЦЫНСКІ.

На Новам рад

Урадчыста мы адзначам Новы год, гадавыні Вялікага Кастрычніка. За гады Савецкай улады ў правядзенні дзяржаўных свят нашага народа склаліся добрыя традыцыі: урачыстае пасаджэнне, канцэрт, дэманстрацыя, народныя гулянін, маўкі і іншыя.

Аднак дзе-нідзе гэтыя святы адзначаюцца яшчэ па-казінаму. І гэта выклікае ў людзей незадаволенасць.

На Першамай я прыехаў у калгас Імя Дзімітравы, што на Навагрудчыне. Быў, як кажуць, гарачы час веснавой сабы—многія калгаснікі працавалі на полі. Вядома, адзначаць рэвалюцыйныя святы праца—таксама наша добрая традыцыя. Мясце ж вядома да абурэння іншае. Праз дзень два-тры

СУЧАСНАЕ, А НЕ ПЕРАЇЦАВАНАЕ СТАРОЕ

быў вядзідзень. Стаялі цёплыя дні, і поле чыкала свайго гаспадара. Але за выключэннем механізатараў на работу ніхто не выйшаў—людзі «святкавалі» вядзідзень. Я гутарыў з трактарыстамі.

— Працеум няблага, — расказвалі яны, — ды толькі нам святкаваць няма часу. На Першамай працавалі і на вядзідзень таксама.

З размовы высветлілася, што ў калгасе амаль ніхто не верыць у бога, вядзідзень толькі прычына, каб адпачыць і павесціцца. Праўда, гэтая «вясельнасць» часта канчаецца п'янкам і панажочышчынай.

Урачыстасць вялікіх рэвалюцыйных свят нам трэба дапаўняць цырыямі народнымі гуляннямі і абрадамі. І калі ўжо людзі працава-

лі днём, дзень трэба, каб іны п'ястэчлінаму адпачыць вечарам. Пра гэта павінны паклапаціцца месцовая партыйная арганізацыя, сельская інтэлігенцыя і работнікі культуры.

На Навагрудчыне стала традыцыя адзначаць улетку Свята Песні. Свіцязь — прыгожае малюўчэе возера. Сюды прыязджаюць людзі амаль з усёй Гродзенскай вобласці. Выступаюць калектывы мастацкай самадзейнасці, і песні льюцца над возерам да позняй ночы. На свеце, вядома, выступаюць прадстаўнікі партыйных і камсамольскіх арганізацый, а таксама салгасцы і падпрыватстваў. Яны расказваюць пра поспехі і дасягненні сваіх калектываў, адзначаюць перадавых людзей.

Цудоўнае гэта свята! Праўда, свята песні трэба праводзіць і ў меншых маштабах, напрыклад, так, як гэта робіцца ў час агледу мастацкай самадзейнасці. Спевакі выступаюць у сваім клубе, потым у сельсавецкіх і пасля ў раёне. Інакш бы і свята пачыналіся ў кожнай сельскагаспадарчай арцелі. І не абавязкова над возерам, можна ў парку ці ў іншай якой маляўнічай мясцовасці (а такіх куткоў у Беларусі багата).

Мне здаецца, што сэнс і значэнне кожнага свята ў яго масаваасці, у тым, што яго нясе людзям радасць. Але гэты мерарывемства трэба старанна выхавваць. Вядома, тут вельмі неабходна падтрымка і дамога месцовых партыйных і камсамольскіх арганізацый і Саветаў дэпутатаў працоўных.

Некалькі слоў пра купалле. Узнікае пытанне: ці варта нам, савецкім людзям, адзначаць свой купалідар пад гэтае свята? Цяпер купалле ўжо не святкуюць. У нас улетку многа новых савецкіх свят, як напрыклад, Дзень моладзі, Дзень фізкультуры, Свята песні і іншыя. Яны больш сучасныя нашаму часу і ўжо усталяваліся пэўныя традыцыі, які адзначаць іх. І згодна з Ул. Юрчанам у тым, што традыцыйна павіна стаць «мненна новае, а не пераіцаванае старо» і не ўльтрамоднае падрабляванне пад замежнае.

В. ХІЛІМОНАЎ, рабочы.

г. п. Мір.

ЖЛЮЧ ЗЯМЛІ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

шанія ўрадніаўнасці. На участках, дзе прымянілі біяўгнаенні, збожжа давала прыбытку да 30, а гародніна — да 50 працэнтаў! І яшчэ адна вялікая перавага. Падлічана, што 14 тысяч устаноў для атрымання біяўгнаенняў (абсталявань іх не складае ніякай праблемы) могуць штогод даваць звыш мільярда тон біяўгнаенняў, што раўназначна паўтары мільярда тон дэфіцытных азотыстых угнаенняў. Ну як можна ігнараваць гэты магучы рэзерв? І тым не менш яго ігнаруюць.

НА СЕЛЬСКИМ ЭКРАНЕ

Фестываль 300 фільмаў

У матах прапаганда і перадавога вопыту сельскай кінастудыі рэспублікі распачалі фестываль сельскагаспадарчых фільмаў. Справа фільмаў, яны праглядзідца працягнулі ўсё — навукова-папулярныя кінакарціны «Алмазы палёў», «Багатыя зямле», «Майстры высокай ўрадлівасці абурэў», «Восьшчынаў сельскагаспадарчы», «За высокі ўрадлік бульбы», «Канвэрсія на ільвіным полі», «Мінская жыўдэмадура», «Сцяжынаў ішчэ шышчалонасці нароў», «Развоўдзце скарасельскіх мяса-ваўнавых авечак», «Начка птушкі вакуі», «Абсадынаў ішчэ тэаўнаў угнаеннем», «Шляні на ўгнаенне палёў» і інш.

У кінавыставе «Ідзе наступленне» расказваецца пра некалькі работ арыстара Савіцкага і Гіталава, пра перадавых кубанскіх механізатараў Уладзіміра Плявіцкага, Васіля Калашнікава і Уладзіміра Святліцкага, пра варажонца Мікалая Манукоўскага.

Камуністычная партыя намясціла влікую праграму павелічэння вытворчасці мінеральных угнаенняў. Савецкія кінематаграфісты стварылі рад кінафільмаў аб ролі кіміі ў сельскай гаспадарцы. Аб тым, як атрымаць ад угнаенняў найбольшую прыбытку да ўрадлівасці аб інтэлігенцыі земляробства расказваюць фільмы «Чараўнік зямлянага свету», «Рэзерв ўрадлівасці», «Абсадынаў ішчэ тэаўнаў угнаеннем», «Шляні на ўгнаенне палёў» і інш.

У дні фестывалю на сельскіх экранах будзе таксама дэманстравацца фільмы «Насенняводства гароху і бабоў у нагасце», «Павелічэнне вытворчасці грэчкі», «Добрыяраду ўсім гаспадарам», «Перадавы вопыт у вытворчасці пясенні», «Дагляд пладовага саду».

Усяго ў час фестывалю працягнулі ішчэ 300 фільмаў, прысвечаных самым розным галінам сельскагаспадарчай вытворчасці.

Перад пачаткам сесансаў з гутаркамі ў сельскіх клубах будучы выступалі спецыялісты і наватары сельскай гаспадары. Р. ЗАЙЦАЧ.

У работніаў нашага Міністэрства сельскай гаспадары не хапіла энтузіязму, каб закончыць пачатыя ў некаторых гаспадарках работы па ўстаноўцы біягазгенератараў. І цудоўны вопыт маўдаван тат і застаўся невядомым у нашай рэспубліцы.

Раўнадушна сустрага таксама і выдатна прапанава акадэміка М. Мацапуры, сценка зьяўляецца з малдаўскай работай. Беларусь акадэмік раіць уносіць гной у глебу ў вадкім стане, напярэдня запраўляючы яго мінеральнымі угнаеннямі.

Калі калгасы і саўгасы рэспублікі ўжываюць вадкія угнаенні толькі на трэціх частцы плошчы пасеваў прапаных культур, то прыбытка ўрадліва будзь складзе два мільёны 880 тысяч тон, цукровых буракоў — 1 мільён 500 тысяч тон, зялёнай масы кукурузы — тры мільёны 600 тысяч тон.

Наша жыццё — гэта няўхільны поспут наперад, у будучыню. Але ў гэтым руху мы не павінны растраціць здабытку мінулага. Дрэнны той хлебароб, які не ведае, як вырошчуваць хлеб яго бацька і дзед.

Давайце ж і мы, вітаючы зрухі кіміі ў сельскай гаспадарцы, азірнёмся назад і спытаем сабе: ці ўсё мы ўзялі з сабой у дарогу?

Наўрад ці знаёма многім прозвішча Андрэя Эклёбена. Жыў ён дзвесце гадоў назад і працаваў царскім садоўнікам. Але цяпер дакладна вядома, што ён троечы ў год здымаў плады з яблынь, вырошчуваў ананасы, прымуслі пладаносіць 140-гадовую фінакувую палыму, завезеную на поўнач.

І ўжо зусім фантастыка. У нумары за сёмае верасня 1764 года «Санкт-Пецярбургскіх вавостей» чытаем:

«В злешнем Императорском саду, что у Летнего дворца, старший садовник Эклёбен прошлого года сел на небольших полосках шпешеня і рожь на пробу искусства своего в разномножені разного сева. Сие так ему удало, что почти всякое зерно возшло многочисленными колосами, наподобие кустов. В одном из оных содержалось 43 колоса спелых да пять недолших, из оных в одном начтено 81 зерно, а всех в целом кусте из единого посевного зерна 2.375 зерен.

Сей первый опыт доказывает,

Жлобінскія майстры па мастацкай апрацоўцы дрэва сёлета ўпершыню пачнуць масавы выпуск вырабаў, выкананых аб'ёмнай раэбой. Зьеха направа; раэзьбар В. Рускоў, майстар М. Дзюгараў і мастак Ю. Кіслаў абглядваюць узоры новых вырабаў. Фота Ч. МЭЗНА. (БЕЛТА).

зоў павышае ўрадлік? Правярэць! Правяраюць. Ствараюць камісіі. Збіраюць матэрыялы, перананоўча. Ну, здаецца, нарэшце...

Але... Матэрыялы аб вырошчванні цуда-ўрадлікаў дзесціці адлежавалі ў міністэрстве.

І што самае незразумелае: нашы беларускія вучоныя стараюцца не заўважача гэтага выдатнага эксперыменту леныградскіх хлебаробаў. Ні ў адной докладнай гаспадарцы Міністэрства сельскай гаспадары БССР цудоўдзейныя растворы не правяраюцца.

Шмат вялікіх і малых праблем хвалююць сёння хлебаробаў. Ды гэта і зразумела. Інтэлігенцыя сельскай гаспадары — гэта новы, больш высокі этап у развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці. І штурмаваць новыя вышыні трэба ўмела, робячы стаўку на дасягненні навукі, перадавога вопыту, на хімізацыю вытворчасці.

Мініта Сяргеевіч Крушчюў у сваёй прамове на іядзёным Пленуме ЦК КПСС сказаў: «Савецкія людзі разумеець, што паскаронае развіццё кіміі і інтэлігенцыя сельскай гаспадары ствараюць магчымасці для паспяховага вырашэння задач камуністычнага будаўніцтва, умацавання эканамічнай і абароннай магутнасці краіны, для больш поўнага задавальнення матэрыяльных і духоўных запатрабаванняў народа».

У вырашэнні гэтай задачы нам трэба быць паслядоўнымі і істэтымным!

Вы скажыце: ну і што ж? Шчаслівая дарога вялікаму дасягненню мінулага.

Але як бы не такі Паучыліся галасы: — Што, нейкая вада ў пяць ра-

Фота Ч. МЭЗНА. (БЕЛТА).

СТУДЭНТ БУДЗЕ ЁДЗЯЧНЫ

У нашай газеце ў нумары ад 21 студзеня г. г. быў змешчаны крытычны водгук К. Сцепанюка на дакладнае паведамленне для студэнтаў «Курсавыя работы па беларускай мове», падрыхтаваны калектывам кафедры беларускай мовы Мінскага педагагічнага інстытута імя М. Горькага. Родакцыя гэтай атрымала некалькі пісьмаў, аўтарам якіх істэтуінікі, студэнты-завочнікі в.у. К. Кандратовіч (Мінск), А. Вядзіна (Сенненскі раён), Ул. Трацін (Ільвіцкі раён), В. Рабевіч і Д. Конаўта (Малдаўскі раён), выказваюць неадназначнае выступленнем К. Сцепанюка і лічачы, што брашура «Курсавыя работы па беларускай мове» — каштоўны, патрэбны студэнтам дапаможнік.

У сувязі з гэтым мы змяшчам ніжэй рэзюмэ, дзе, на думку рэдакцыі, даецца больш аб'ектыўная, больш правільная адзнака дапаможніка.

Як да гэтага студэнты-філолагі пісалі курсавыя работы па беларускай мове? Па-першае, тэмы выбіраліся стыліяна, адрольна, часта натуралісты. Па-другое, тэма работы ў пераважнай большасці налі кампліцэтыўны характар. Ну, а па-трэцяе, курсавыя работы пісаліся галоўным чынам па граматыцы. Адно заданне прысвечана тэмай, сцяжынам, тэмай, як «Канчаткі назойнік» мужчынскага роду, ў родным склоне адзіночнага ліку, у другім гапарылася пра «Значэнне дзья-

завані і абогудзіць тэматыку курсавых работ па беларускай мове, па мове твораў беларускай літаратуры, унесці ў гэтую справу нейкі, як кажуць, «планавы пачатак». Але хочацца не толькі адзначаць факт выхату патрабнага дапаможніка, але і сказаць некалькі слоў пра яго.

Ян станоўчу юнасць, адзначаеш адразу ў дапаможніку тое, што ён творча, сапраўды па-навуковаму задуманы, ахоплівае амаль усё асноўныя пытанні нашага мовазнаўства. Ужо назвы асобных раздзелаў, напрыклад, такіх, як «Мова сучасных літаратурных твораў», «Курсавыя мовы», «Лекцыя і фразеалогія», «Таныміка», «З лінгвістычнай спадчыны», і інш., гавораюць аб тым, што студэнтам прапаноўваецца не толькі і не столькі вучыцца граматычным тэмай, а даецца магчымасць больш шырокага выбару, больш навуковага падыходу да справы. Хіба не цікава студэнту параўнаваць, напрыклад, над тэмай «Аб мове апавядання Якуба Коласа «Сонца палёў»? Ці выканачу работу, прысвечаную мове пераказачы п'есы Кандрата Краўчыка «Партызаны»? Абозначыцца «пы-

таніямі роднай мовы на старонках газеты «Літаратура і мастацтва»? Або прааналізаваць пераклад аповесці Кузьмы Чорнага «Вясня» ці апавядання Яні Брыля на рускую мову? Вядома, цікава. Цінава і карысна. А такія і да іх падобныя тэмы сфармуляваны аўтарам дапаможніка.

Сапраўды даследніцаў можа быць праца студэнта і над такімі тэмай, як «Фразеалогіямі ў зборніках народных казак «Вяшчкі дар» і «Каток — залаты лабон»», «Названні над леснікам назв Яні Купалы», «Слоўнік І. І. Насовіча», і іншымі. Тым больш, што да многіх тэм змешчаны кароткія, але слушыныя парады, прыклады паводы, у якіх кожнага раздзела і кожнай тэмы прыводзіцца бібліяграфія. Пачынаючы лінгвісту тут, як кажуць, усё карты ў рукі. Толькі цяжка, толькі працуць ды даследуць.

Наогул, як мне здаецца, аўтары дапаможніка вельмі добра робяць, што раіць студэнтам часцей звяртацца да мовы нашай мастацкай літарату

ВЫСАКАРОДНАСЦЬ МІКЕЛАНДЖЭЛА

Сёння спяўаюцца 400 гадоў з дня смерці Мікеланджэла Бунароці, вялікага італьянскага скульптара, жывапісца, архітэктара і паэта. Гэтая дата адзначаецца па рашэнню Сусветнага Савета Міру.

Міхал АЛПАТАЎ,
правадзены член Акадэміі мастацтваў ССР, прафесар,
доктар мастацтвазнаўства

Яму аддалі даўню захаплення многія рускія мастакі. Першы наш рускі манументаліст Міхал Казлоўскі высекаў даўню яго імя талды, калі ўсе адзіны свету лічылі ўплыў гэтай італьянскай зоркі для добрага густу. Сваю прыхільнасць да яго гоніў выказваў і «Біблейскія сцэны» Аляксандра Іванова, у «Туркідзкіх дэмане» — Урубелі. Яго магучыя дыянае закарэнула творчасць выдатных савецкіх скульптараў Веры Мухінай і Сяргея Кананева.

Уся атмасфера мастацтва гэтай вялікага італьянскага блізкага савецкім мастакам, закліканым увескавечыць веліч нашай эпохі, блізкага нашым савецкім гледачам — працаўнікам, якія будуць новае грамадства, выхоўваюць у сабе новага чалавека.

Чаму ж такая вялікая павага і любоў наша да мастака з іншай краіны, які да таго ж яшчэ адданы ад нас чатырма стагоддзямі? Адказ адзіны: Мікеланджэла Бунароці на працягу ўсяго свайго жыцця настойліва дамагаўся ўважання ў мастацтва Італіі да савецкага чалавека.

Ён быў чудацкім майстрам, але перш за ўсё майстрам-мысліцелем.

Ён гаварыў, жартуючы, што ўспрымаў паўцыце каменя разам з малюнкам маткі, жонкі каменчыка. Звычайна мысліць які скульптар стаў яго другой прыродай. Нездарма ў сваіх санетах ён выказваў патаннае душэўнае парыванні і перытэты свайго ўзвышанага любіць шляхам парыванні Іх з работай мастака над каменем ці глінянай формай.

Традыцыйнае майстарства фларэнтыйскіх каменчыкаў атрымліваў я ў яго творчасці глыбокае філасофскае абгрунтаванне. Работа над каменем становілася сродкам

вызвалення чалавека з бяспарнага хаосу, сродкам здабывання з глухой матэрыі вобразу высокай ідэальнай дасканаласці.

Ён будаваў свет, няўдольны па-за матэрыяльным быццём, ствараў людзей, надзеленых пачуццямі і крывею, усімі думкамі адданых жыццю.

Яму было трыццаць гадоў, калі ён стварыў першы твор, які шырока праславаў яго. Пралапова яго саграмадзян-фларэнтыйцаў выкарыстаў вялікія каменны блок, кінуў адным няўдалым скульптурам, абудзіла ў ім смелую думку на Тытана. Захоплены сваёй задумай, мастак запытаў, што яму быў заказаны Давід. Ён адкінуў усе атрыбуты старадаўняга героя і зрабіў яго вялікім, як Галілея. Фларэнтыйскі народ назваў яго «Гігантам». І гэтая мянушка стала яе ўласным імем.

Скульптар падабраў гораду магучага абаронцу, гнеўны позірк якога перасцярагаў кожнага, хто задумаў бы зрабіць замах на свабоду рэспублікі. Праўда, спачатку паўвядзенне голага волату перад будынкам гарадскога савета выклікала спалох, здзіўленне і нават незадавальненне. Але мастацкая дасканаласць твора пакарыла грамадзян. Грамадзкія горада прынялі ўдзел у абмеркаванні пытання аб устаючы статуі. Гэтая падзея так запаміналася фларэнтыйцам, што яны доўга яшчэ потым вялі дэталізацыю «ад устаноў» «Гіганта».

Хутка Мікеланджэла пачынае новую работу — над грабніцай папы Юлія Другога ў Рыме. Меркавалася, што грабніцу ўпрыгожаць сорака фігур, кожная з іх вышэйшая за чалавечы рост. Мастак абраў для выканання помнік без дапамогі вучняў і каменчыкаў. Майстар

Адраджэння спабодзе тут з сярэднявечным, яго сіламі пакаленню і на працягу стагоддзяў узводзіла свае манументальныя саборы.

Ні паспайкі казы, ні тытанічнай энергіі Мікеланджэла не хапіла для хуткага выканання гэтай збудавання. Ад вякоўнага грабніцы засталіся толькі фрагменты: палонныя і слаўныя Майсей, якія дазваляюць адгадваць пра гіганцкія маштабы задумкі.

Сам жа папа адраваў мастака ад работ над грабніцай і даручыў яму роспіс капалы ў Ватыкане, у якой ён звычайна служыў Імшу. Паколькі сцены яе ўжо былі ўпрыгожаны майстрамі XV стагоддзя, Мікеланджэла быў заданы вялікім лафон. Чатыры гады ён правёў на падмохах, працуючы на скляпенні з закінутай назад галавой, адмаўляючыся ад дапамогі вучняў і неохотна ласунаючы ў капалю сваёй ўсёмагучага закачыка. За гэты час Мікеланджэла насліў вялікія плафон магучымі цэламі. Фрэскі сіквістэра плафона перадаюць біблейскія гісторыі, пачынаючы з першых дзён стварэння і канчатыя патапаю. Але легенда з'явілася для мастака толькі прычынай да стварэння паэмы аб творчай магучасці чалавека.

Скульптурнае ўпрыгожанне капалы Медычы ў Фларэнцыі пачынаў было быць прысвечана Ларціна і Джуліяна, якія заўчасна загінулі ў іх яшчэ многія жацкі бацьчы праобраз «новага князя», вызваліцеля Італіі ад інашчэзямля. Але пакуль ішла доўгая работа, становіцца змянялася. Медычы сталі сабытамі рэакцыі. Фларэнцыя ўзялася супраць тырана. І Мікеланджэла стаў на абарону рэспублікі. Паўстанне было падаўлена, у горадзе пасяліўся жорсткі Аляксандр Медычы, і жыццю мастака, які ўвекавечыў сваім стварэннем памяць ад мецэнаце Медычы, пагражаў адзін з найчужэйшых гэтай роду. Сам жон істарычнага развіцця прыносіў свае папраккі ў неда-

статкова ясна выказаным майстрам думкі: яго смутак аб заўчаснай гібелі двух Медычы становіўся смуткам аб страчаны сабодзе. Амаць праз дваццаць гадоў пасля заканчэння работ Мікеланджэла ўкляў у вусны Ночы сваё слаўнае чатырохрадоўе, горкія і гнеўныя словы аб ганьбе і знявазе, што паціўці навокал.

Змрон агучаўся над Італіяй. Лепшыя запаведы гуманізму былі пераўвядзены наступам рэакцыі і развоўнага фанатызмам кантрапрамаў.

На алтарнай сцяне Сіквістэрскай капалы майстар у вялікай фрэсцы адлюстравуе увесіх і абгантанасць тых гадоў. Натойны голых людзей-волату на ступаюча на велізарную фігуру гнеўнага бжыства, якое велічым жэстам узнімае руку і дарэмна намагачца спыніць націск. Гэтую фрэску, падобную на жудасны сон, на прывід Дантава пекла, Мікеланджэла назваў «Страшным судом».

Твор яго выклікаў сапраўдную бору абурэння. Прававеднікі з кафедральнай брамы і богаведы-нацыяналісты фрэску «болыш вартую лані, чым палсай капалы». Шаланутны Арціна дэкараў Мікеланджэла за амаральнасць і называў яго эрты-

нам-літаранікам. Толькі дружба з Кавалеры і Віторыяй Калонна асвятляла гэтыя трыюмфны гады яго жыцця.

Мікеланджэла склаўся як асоба і як мастак у пару самага яркага росквіту культуры Адраджэння. Ён вышэй за ўсіх сваіх сучаснікаў узняў сілг гуманізму ў мастацтве, прычым за ішч-ах выказаў парыванні эпохі. Але воль яго аднагоду ўжо шылі са сцяны: памерлі Рафаэль, Брамантэ, Андрэ дэ Сарта, Сан Гала. Адаму Мікеланджэла было суджана трымаць сілг гуманізму ў тым гады, калі гістарычны ўмовы талды менш за ўсё спрыялі. Гэта, натуральна, адбылася на мастацтва майстра. Ён няпродка падаваў уздзіненне чужых сіл. На скляне дзён свайх ён гатовы быў адмовіцца ад юнацкіх ідэалаў. І ўсё ж у яго вачыя яны ніколі не трацілі сваёй трыбаансці.

Пакаленыя лічыў у ранній малодасці «чалавек са зламаным носам». Мікеланджэла быў гораца ўлюбёны ў гораду і велічю прыгажосці чалавечага цела. Хваравіта недаверліва да людзей, адчуўшы на сабе горы расчаравання, ён усё сваё жыццё не траціў веры ў творчую сілу чалавека. Нездарма ў сваім апошнім буйным творы, у слаўным купале сабора святога Пятра, які сваёй магучай парабалай пераможна вянчае не толькі перакрываючы будынка, але і сілтуе ўсяго горада, ён выканаў запаведы Адраджэння, якое марыла аб ператварэнні храма ў класічную ратонду, надмагільны помнік героя.

За восемдесят гадоў свайго жыцця Мікеланджэла праішоў доўгі і складаны шлях развіцця. Але ўсе яго творы заўсёды адназначны адбінтам яркай асобы геніяльнага мастака.

Мы называем Мікеланджэла тым, які праводзіць ён штырх, які крышчыць мармур і ломіць карнізы, які ўшкісае непакорнае слова ў радок санета. Гаты асабівы тэмбр голасу Мікеланджэла называюць звязаны з уяўленнем аб магучым жыццёвай сіле і велічын высакароднасці. Дзеці Мікеланджэла не па ўзросту сталыя, жанчыны болыш мужныя, чым старажытныя амазонкі, старыя не страцілі юнацкай магучасці.

АДН.

МАСТАЦТВА ВАНДРУЕ ПОМНІК...

Аднойчы раінаю, спяваючыся на працу, жыхары даўка-горада Ольбарыа ўбачалі раптам на адной з цэнтральных плошчаў вялікае чучала, што ўзвышалася на пампезным п'едэстале. Яно было зварана з масіўных кавалкаў медзі і плагіні з нержавеючай сталі. На наступны дзень па горадзе распаўсюдзілася вестка: выломіў у Даніі скульптар-абстракцыяніст прафесар Роберт Якабен зрабіў па просьбе мясцова-фабрыканта Оге Дамгарда хвалючыны шэдэўр, які і быў падаарвана гораду Ольбарыа. «Шэдэўр» называўся «Робін Гуд». У адрас гарадскіх улад патаком ішлі гнеўныя пісьмы з патрабаваннем ачысціць плошчу. Прадпрымаілі нават «падырныя акцыі». Аднойчы ля падножжя «Робін Гуда» хтосьці паджоўў другую абстрактыўную скульптуру, зробленую са старога аўтамабільнага матара, пластыкавых труб і частак ад веласіпела. На гэтай бяспарнамай скульптурі вісела зыткетка з надпісам «Роберт Якабен» і ўказаным імям «Давольні вікай — у кронах». А праз некалькі дзён прыхільны абстрактыяна мастацтва былі шакараваны яшчэ болыш: на п'едэстале металічнага чучала красавяў выкананы ў духу «помнік» металічны абстрактыўны сабака. Ён вельмі некультурна палінуў нагу на «Робін Гуда», так што нават не даследваная ў тайнах абстракцыянізму людзі з перагата позірку раўмелі і ўхвалялі намер гэтай сабака...

Мясцовая газета ахарактарызавала жаласнае чучала як «самы лепшы помнік чыгуначнай катастрофы». Што і казашь — характарыстыка не пахваліная, але па аднаўленым прызнанні жыхароў Эсб'ерга, правільная.

Хутка мясцовыя ўлады, занепакоеныя хвалючым сярэд на селішчы і пагарзай гараджан, вымушаны былі паставіць ля твора Якабена ўзможнае палішчы асвоў: які-небудзь гэта была самая жыцкая па вазе скульптура на тэрыторыі даўкага караеўства.

У адну з п'емных навіч па дароце, што вядзе з Эсб'ерга, цягнулася змрочная, падобная на пахавальную, працісна. На прычале аднаго з цягачоў узвышалася штысць паварна-страшнае і вялізнае. Запачыны даікі «Робін Гуд», працінаючы свайго аўтара, ужо каторы раз мяняў кіруч.

У адну з п'емных навіч па дароце, што вядзе з Эсб'ерга, цягнулася змрочная, падобная на пахавальную, працісна. На прычале аднаго з цягачоў узвышалася штысць паварна-страшнае і вялізнае. Запачыны даікі «Робін Гуд», працінаючы свайго аўтара, ужо каторы раз мяняў кіруч.

У адну з п'емных навіч па дароце, што вядзе з Эсб'ерга, цягнулася змрочная, падобная на пахавальную, працісна. На прычале аднаго з цягачоў узвышалася штысць паварна-страшнае і вялізнае. Запачыны даікі «Робін Гуд», працінаючы свайго аўтара, ужо каторы раз мяняў кіруч.

У адну з п'емных навіч па дароце, што вядзе з Эсб'ерга, цягнулася змрочная, падобная на пахавальную, працісна. На прычале аднаго з цягачоў узвышалася штысць паварна-страшнае і вялізнае. Запачыны даікі «Робін Гуд», працінаючы свайго аўтара, ужо каторы раз мяняў кіруч.

У адну з п'емных навіч па дароце, што вядзе з Эсб'ерга, цягнулася змрочная, падобная на пахавальную, працісна. На прычале аднаго з цягачоў узвышалася штысць паварна-страшнае і вялізнае. Запачыны даікі «Робін Гуд», працінаючы свайго аўтара, ужо каторы раз мяняў кіруч.

П. КУМЕЛІ (ТАСС)

ЦЯЖКАЕ ўЗРУШЭННЕ АД СУПЕРЛЕГКАЙ МУЗЫКІ

Жыхар Мельбурына Альфрэд Краўлі не піша, як увуголе прайшоў яго водпуск, але шчыра шкадуе, што ў адным яму яўна не пашанавала. Па ўласным выказванням Краўлі, некаторую частку свайго водпуску ён патраціў на тое, каб паслухаць перадачы мелябурунскіх камерных радыёстанцый. «Я меў няшчасце, — піша ён у пісьме ў газету «Эйдж», — паслухаць тое, што называюць сарака лепшымі музычнымі запісамі... Як можна назваць музыкаю жахлівыя гукі, што ідуць з гэтых станцый, — вышэй майго разумення».

Смейвае істэрэчных прыхільнікаў ультрамодных джазавых сьпевакоў, называючы іх неурасіенікамі, Уот піша: «Добрая дава халоднай вады з шланга прывяла б іх у прытомнасць. Нашы танцавальныя залы болыш не палдохнуць для цывільзаваных людзей». «Навошта пасылаць міністраў для швіцэцкай дэмакратыі сярод тэмемцаў? Давяце пачінь з нашых паллеткаў у сваім доме», — прапануе Уот.

Кожны, каму хоць раз давялося на працягу некалькіх гаўдзін затар паслухаць дзікую сумесь з твіста і рэклам, што вырываецца з камерных радыёстанцый па ўсёй Аўстраліі, не можа не напоўніцца спачуваннем да Краўлі. Не выпалава таму яго пісьмо выклікала шмат водгукаў чытачоў той жа «Эйдж».

Пані Хігс, напрыклад, наадварот, лічыць, што Краўлі вельмі пашанавала. «Шчасце Альфрэда Краўлі, — піша яна, — што ў яго было ўсяго некалькі тыдняў водпуску... Калі б ён быў дома амаць кожны дзень, кожны тыдзень, кожны месяц, кожны год, як большасць хатніх гаспадынь, дык у яго мог бы развіцца хранічны неуроз».

Другі жыхар Мельбурына Галароль Уот у пісьме ў «Эйдж» вы-

казаў, што «Эйдж» узялі на старонку газеты вялікую размову, імкнучыся хоць трохі скараціць разгук маловавай музыкі ў эфіры. Аднак дарэмна было б шукаць на старонках «Эйдж» або ішчых газет аздак на гэтыя пісьмы з боку заправялаў камерных радыё, з раз'юванасцю працягваюць яны дзюць у сваю абрыдлую ўсім дулку».

В. КАНДРАСОВА, карэспандант ТАСС.

МУЗЫКА ЮГАСЛАВІІ НА МІНСКАЙ ЭСТРАДЗЕ

Нашы госці

За апошнія гады значна пашырыліся і ўзмацнілі музычныя сувязі паміж Югаславіяй і ССР, а таксама асабісты творчыя кантакты паміж югаслаўскімі і савецкімі музыкантамі. Нашы слухачы не раз знаёміліся з выдатным мастацтвам югаслаўскіх артыстаў і выканаўчых калектываў. У розных гарадах Савецкага Саюза гасцралівалі Загрэбскі камерны аркестр, Бяградскі сімфанічны аркестр, харэаграфічны ансамбль «Копал» і «Танец». На сцэнах нашых тэатраў і на эстрадзе выступалі такія таленавітыя сьпевакі, як М. Чангалавіч, А. Марынкавіч, В. Букавец, скрыпач І. Озім, дырыжор С. Хубад, Ж. Здраўкавіч, і многія ішчыя.

Менш вядомае савецкім слухачам творчасць сучасных югаслаўскіх кампазітараў. Між тым у Югаславіі існуе трывалая нацыянальная кампазітарская школа, якая за апошнія 10—15 год вылучыла плеяду таленавітых майстроў. У гэтым можна было б пераканацца на канцэрце сучаснай югаслаўскай музыкі, які адбыўся гэтымі днямі ў зале Беларускай філармоніі.

Сучасныя югаслаўскія кампазітары працуюць у самых розных музычных жанрах. Асабліва багата прадстаўлены ў іх творчасці буйныя сімфанічныя і вакальна-інструментальныя формы, канцэртная, камерна-інструментальная і вакальная музыка. Прывіліжана разнастайнасць творчых напрамкаў пераважае большасць югаслаўскіх кампазітараў абрапаецца на сталыя нацыянальныя традыцыі. Выкарыстоўваючы ў сваіх творах ішчы раз складаныя выразныя і кампазіцыйныя прыёмы, сучасныя аўтары разам з тым імкнучыся да яркага рэалістычнага ўвасаблення музычных вобразаў.

У канцэртную праграму, падрыхтаваную калектывам Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам В. Катаева, увайшлі творы чатырох кампазітараў: М. Браўнічара — прадстаўніка старажынага пакалення югаслаўскіх музыкантаў, Р. Бручы, В. Перычыча, у У. Крука — прадстаўнікоў больш маладога пакалення, якія вылучыліся за апошнія дзесяцігоддзі.

Нагледзячы на розныя творчыя індывідуальнасці, гэтых кампазітараў аб'ядноўвае нешта агульнае. Гэта — нацыянальны дух, якім прасякнуты іх творы, заснаваныя не на штытным выкарыстанні фальклору, а на глыбо-

кім пранікненні аўтараў у інтанацыйныя і рытмічныя асаблівасці югаслаўскага народнага мелосу. Сучасныя югаслаўскія кампазітары вылучае высокае прафесійнае майстарства, свабоднае валоданне ўсімі выразнымі і тэхнічнымі сродкамі свайго мастацтва.

У першым аддзяленні канцэрта ўагу слухачоў прыцягнула першая частка «Сімфанеты» для струннага аркестра В. Перычыча. Першыя працэ голуючым чынам у камерна-інструментальным і вакальным жанрах. Ён майстар тонкай псіхалагічна-выразнай музыкі. «Сімфанета» захлываецца шырокай лірычнасцю, усхваляванасцю выказаных кампазітарам пачуццяў.

Канцэрт для аркестра Р. Бручы — цікавы і значны твор. Гэта драматычнае музычнае асяваданне, напісанае з сапраўдным сімфанічным размахам. Кампазітар імкнучыся да карціснага ілажання і разам з тым да псіхалагічнай паллыбенасці, абразнасці. Слухач адчувае, што саюсаблівасць музычнай мовы кампазітара вынікае з самых глыбін яго душэўнага складу, індывідуальнага разумення жыццёвых з'яў, што ён шчыра ў сваіх музычных выказваннях. У гэтым творы Р. Бручы паказуе сабе чудацкім майстрам аркестра.

Канцэрт для скрыпкі і аркестра М. Браўнічара напісаны ў класічнай

форме, канцэртная, камерна-інструментальная і вакальная музыка. Прывіліжана разнастайнасць творчых напрамкаў пераважае большасць югаслаўскіх кампазітараў абрапаецца на сталыя нацыянальныя традыцыі. Выкарыстоўваючы ў сваіх творах ішчы раз складаныя выразныя і кампазіцыйныя прыёмы, сучасныя аўтары разам з тым імкнучыся да яркага рэалістычнага ўвасаблення музычных вобразаў.

У канцэртную праграму, падрыхтаваную калектывам Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам В. Катаева, увайшлі творы чатырох кампазітараў: М. Браўнічара — прадстаўніка старажынага пакалення югаслаўскіх музыкантаў, Р. Бручы, В. Перычыча, у У. Крука — прадстаўнікоў больш маладога пакалення, якія вылучыліся за апошнія дзесяцігоддзі.

Нагледзячы на розныя творчыя індывідуальнасці, гэтых кампазітараў аб'ядноўвае нешта агульнае. Гэта — нацыянальны дух, якім прасякнуты іх творы, заснаваныя не на штытным выкарыстанні фальклору, а на глыбо-

кім пранікненні аўтараў у інтанацыйныя і рытмічныя асаблівасці югаслаўскага народнага мелосу. Сучасныя югаслаўскія кампазітары вылучае высокае прафесійнае майстарства, свабоднае валоданне ўсімі выразнымі і тэхнічнымі сродкамі свайго мастацтва.

У першым аддзяленні канцэрта ўагу слухачоў прыцягнула першая частка «Сімфанеты» для струннага аркестра В. Перычыча. Першыя працэ голуючым чынам у камерна-інструментальным і вакальным жанрах. Ён майстар тонкай псіхалагічна-выразнай музыкі. «Сімфанета» захлываецца шырокай лірычнасцю, усхваляванасцю выказаных кампазітарам пачуццяў.

Канцэрт для аркестра Р. Бручы — цікавы і значны твор. Гэта драматычнае музычнае асяваданне, напісанае з сапраўдным сімфанічным размахам. Кампазітар імкнучыся да карціснага ілажання і разам з тым да псіхалагічнай паллыбенасці, абразнасці. Слухач адчувае, што саюсаблівасць музычнай мовы кампазітара вынікае з самых глыбін яго душэўнага складу, індывідуальнага разумення жыццёвых з'яў, што ён шчыра ў сваіх музычных выказваннях. У гэтым творы Р. Бручы паказуе сабе чудацкім майстрам аркестра.

Канцэрт для скрыпкі і аркестра М. Браўнічара напісаны ў класічнай

форме, канцэртная, камерна-інструментальная і вакальная музыка. Прывіліжана разнастайнасць творчых напрамкаў пераважае большасць югаслаўскіх кампазітараў абрапаецца на сталыя нацыянальныя традыцыі. Выкарыстоўваючы ў сваіх творах ішчы раз складаныя выразныя і кампазіцыйныя прыёмы, сучасныя аўтары разам з тым імкнучыся да яркага рэалістычнага ўвасаблення музычных вобразаў.

У канцэртную праграму, падрыхтаваную калектывам Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам В. Катаева, увайшлі творы чатырох кампазітараў: М. Браўнічара — прадстаўніка старажынага пакалення югаслаўскіх музыкантаў, Р. Бручы, В. Перычыча, у У. Крука — прадстаўнікоў больш маладога пакалення, якія вылучыліся за апошнія дзесяцігоддзі.

Нагледзячы на розныя творчыя індывідуальнасці, гэтых кампазітараў аб'ядноўвае нешта агульнае. Гэта — нацыянальны дух, якім прасякнуты іх творы, заснаваныя не на штытным выкарыстанні фальклору, а на глыбо-

кім пранікненні аўтараў у інтанацыйныя і рытмічныя асаблівасці югаслаўскага народнага мелосу. Сучасныя югаслаўскія кампазітары вылучае высокае прафесійнае майстарства, свабоднае валоданне ўсімі выразнымі і тэхнічнымі сродкамі свайго мастацтва.

У першым аддзяленні канцэрта ўагу слухачоў прыцягнула першая частка «Сімфанеты» для струннага аркестра В. Перычыча. Першыя працэ голуючым чынам у камерна-інструментальным і вакальным жанрах. Ён майстар тонкай псіхалагічна-выразнай музыкі. «Сімфанета» захлываецца шырокай лірычнасцю, усхваляванасцю выказаных кампазітарам пачуццяў.

Канцэрт для аркестра Р. Бручы — цікавы і значны твор. Гэта драматычнае музычнае асяваданне, напісанае з сапраўдным сімфанічным размахам. Кампазітар імкнучыся да карціснага ілажання і разам з тым да псіхалагічнай паллыбенасці, абразнасці. Слухач адчувае, што саюсаблівасць музычнай мовы кампазітара вынікае з самых глыбін яго душэўнага складу, індывідуальнага разумення жыццёвых з'яў, што ён шчыра ў сваіх музычных выказваннях. У гэтым творы Р. Бручы паказуе сабе чудацкім майстрам аркестра.

Канцэрт для скрыпкі і аркестра М. Браўнічара напісаны ў класічнай

форме, канцэртная, камерна-інструментальная і вакальная музыка. Прывіліжана разнастайнасць творчых напрамкаў пераважае большасць югаслаўскіх кампазітараў абрапаецца на сталыя нацыянальныя традыцыі. Выкарыстоўваючы ў сваіх творах ішчы раз складаныя выразныя і кампазіцыйныя прыёмы, сучасныя аўтары разам з тым імкнучыся да яркага рэалістычнага ўвасаблення музычных вобразаў.

У канцэртную праграму, падрыхтаваную калектывам Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам В. Катаева, увайшлі творы чатырох кампазітараў: М. Браўнічара — прадстаўніка старажынага пакалення югаслаўскіх музыкантаў, Р. Бручы, В. Перычыча, у У. Крука — прадстаўнікоў больш маладога пакалення, якія вылучыліся за апошнія дзесяцігоддзі.

Нагледзячы на розныя творчыя індывідуальнасці, гэтых кампазітараў аб'ядноўвае нешта агульнае. Гэта — нацыянальны дух, якім прасякнуты іх творы, заснаваныя не на штытным выкарыстанні фальклору, а на глыбо-

кім пранікненні аўтараў у інтанацыйныя і рытмічныя асаблівасці югаслаўскага народнага мелосу. Сучасныя югаслаўскія кампазітары вылучае высокае прафесійнае майстарства, свабоднае валоданне ўсімі выразнымі і тэхнічнымі сродкамі свайго мастацтва.

У першым аддзяленні канцэрта ўагу слухачоў прыцягнула першая частка «Сімфанеты» для струннага аркестра В. Перычыча. Першыя працэ голуючым чынам у камерна-інструментальным і вакальным жанрах. Ён майстар тонкай псіхалагічна-выразнай музыкі. «Сімфанета» захлываецца шырокай лірычнасцю, усхваляванасцю выказаных кампазітарам пачуццяў.

Канцэрт для аркестра Р. Бручы — цікавы і значны твор. Гэта драматычнае музычнае асяваданне, напісанае з сапраўдным сімфанічным размахам. Кампазітар імкнучыся да карціснага ілажання і разам з тым да псіхалагічнай паллыбенасці, абразнасці. Слухач адчувае, што саюсаблівасць музычнай мовы кампазітара вынікае з самых глыбін яго душэўнага складу, індывідуальнага разумення жыццёвых з'яў, што ён шчыра ў сваіх музычных выказваннях. У гэтым творы Р. Бручы паказуе сабе чудацкім майстрам аркестра.

Канцэрт для скрыпкі і аркестра М. Браўнічара напісаны ў класічнай

форме, канцэртная, камерна-інструментальная і вакальная музыка. Прывіліжана разнастайнасць творчых напрамкаў пераважае большасць югаслаўскіх кампазітараў абрапаецца на сталыя нацыянальныя традыцыі. Выкарыстоўваючы ў сваіх творах ішчы раз складаныя вы